

agricultural sciences, it is possible to effectively solve problems and challenges that arise in the field of agriculture.

Educational programs and scientific institutions are actively developing, contributing to the training of highly qualified specialists and conducting innovative research. Thanks to this, agriculture has the opportunity to adapt to global changes and ensure a sustainable supply of food for the population.

In conclusion, it should be noted that agricultural sciences play a key role in ensuring sustainable development and solving current problems in the field of agriculture. Their influence on the economy, ecology and social sphere of the village is extremely important, which emphasizes the need for further development of this field of science.

References

1. https://agrovoly.gov.ua/sites/default/files/attachments/monografiya_strategiya_silski_terytoryi_volyn_2018.pdf
2. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/regionalniy-rozvitok/organizaciyno-ekonomichni-mekhanizmi-innovaciynogo-rozvitku>
3. https://protocol.ua/ua/pro_derjavnu_pidtrimku_silskogo_gospodarstva_ukraini_stattya_17_2/
4. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%8F>

Данило Щоголь

ВОЛОНТЕРСТВО ТА СОЦІАЛЬНА РОБОТА: СПІЛЬНІ Й ВІДМІННІ РИСИ ДВОХ СФЕР ДІЯЛЬНОСТІ

Волонтерський рух та участь в ньому стало невіддільною частиною життя кожного свідомого українця та українки в умовах сучасних реалій. Особливого піднесення це явище набуло двічі: після початку російської агресії та окупації АР Крим у 2014 році та після початку широкомасштабного вторгнення – у 2022 році.

Зауважимо, що В. Голуб розглядає історію волонтерства в Україні у два періоди: «Передісторичний», коли воно формувалося, і «Історичний», коли стало важливим суспільним явищем. Різниця між ними полягає в інституціоналізації волонтерства, що стало актуальним після незалежності та обрання демократичного шляху. Стан волонтерства українських державних відносин залежить від суспільно-політичної ситуації та рівня розвитку волонтерства світової спільноти. Розуміння основних принципів волонтерства у світі може допомогти модернізувати національну систему шляхом впровадження відповідних елементів західних аналогів [4, с. 28].

В контексті різних досліджень та аналізу теоретичної бази у питаннях волонтерства та соціальної роботи часто можна помітити, що

волонтерську діяльність частково ототожнюють із соціальною роботою. Важливо зазначити, що волонтерська діяльність дійсно є близькою за своєю ціннісною сутністю до соціальної роботи, та все ж хочемо виокремити схожі та відмінні риси та характеристики обох понять.

Насамперед вважаємо за потрібне зазначити, що соціальна робота є професійною діяльністю, котра регламентована законодавством України. Додатково до цього, Законом України «Про соціальні послуги» [3] було встановлено список соціальних послуг, які можуть надаватися громадянам як платні, так і безплатні. Крім того, було визначено основні групи населення, яким надаються соціальні послуги безплатно. Згідно з Законом України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» [2], фахівець із соціальної роботи є особою з відповідною освітою та кваліфікацією, що відповідає вимогам, встановленим центральним органом виконавчої влади, що формує державну політику у сфері соціального захисту населення.

Серед спільних рис соціальної роботи та волонтерської діяльності вирізняють наступні характеристики:

- допомога тим, хто потребує (як і волонтерство, соціальна робота ставить за мету допомогу людям, котрі опинились в складних життєвих ситуаціях та потребують допомоги);
- підтримка принципів справедливості та дотримання прав людини (волонтери та фахівці з соціальної роботи керуються принципами гуманізму та поваги до кожної окремої особистості);
- розв'язання соціальних проблем та зняття соціальної напруги (шляхом надання особистої допомоги чи організації окремих програм та проєктів).

Водночас соціальна робота та волонтерство мають між собою критичні відмінні риси, котрі ми наведемо в таблиці 1 нижче.

Таблиця 1

Відмінні риси соціальної роботи та волонтерства [1, с. 5]

Характеристика	Фахівці з соціальної роботи	Волонтери
Потреба в спеціальній освіті	Обов'язкова наявність вищої освіти за фахом	Діяльність можуть здійснювати всі, хто мають бажання. Наявність спеціальної освіти не вимагається.
Винагорода	Оплачувана професійна діяльність	В більшості випадків діяльність – безоплатна, проте волонтерів можуть мотивувати іншими матеріальними благами (оплата харчування, надання доступу до навчальних курсів, брендований одяг та інше)

Статус	Фахівці з соціальної роботи представляють державу у сфері надання соціальних послуг.	Волонтери можуть: – Не представляти жодну організацію та діяти самостійно (постійна діяльність чи одноразові акції); – Бути представниками Громадських організацій, Благодійних Фондів, Міжнародних організацій. – Інше.
Підпорядкованість	Підпорядковуються керівництву структури в котрій здійснюють діяльність (ЦСС, ССД тощо)	Волонтери можуть: – Бути в підпорядкуванні і звітності перед громадською організацією / волонтерським об'єднанням / благодійним фондом, де впроваджують свою діяльність; – Не бути в підпорядкуванні ніде і займатись самоорганізацією; – Інше.
Втілення діяльності	Є фіксовані години роботи	Нефіксовані години роботи

Отже, як можемо побачити, то соціальна робота та волонтерство у своїй сутності мають багато спільних ціннісних рис, проте є й аспекти, що чітко окреслюють межі відповідальностей цих двох сфер діяльності і розмежовують їх.

Водночас ми вважаємо, що долучення студентів закладів вищої та фахової передвищої освіти до волонтерських рухів різного спрямування – є важливою складовою виховного процесу кожного закладу освіти (далі – ЗО), не залежно чи це студенти соціономічних, гуманітарних чи технічних спеціальностей. Це є основою формування покоління свідомих українців, котрі готові брати відповідальність не лише за своє життя, а й за життя своєї країни та їх оточення.

Наостанок зазначимо, що долучення студентів спеціальності 231 «Соціальна робота» до волонтерських рухів має бути важливим компонентом не лише виховної функції ЗО, а й частиною освітньої чи освітньо-професійної програми підготовки фахівців з соціальної роботи.

Список використаних джерел

1. Калениченко Р. А. Волонтерство в соціальній роботі: навч. посіб. К. : КиМУ, 2008. 86 с.
2. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України від 21.06.2001 р. № 2558-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>

3. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>.
4. Golub V. Historical context of the institutionalization of state-society relations in the field of volunteering in Ukraine. *Journal of Geography*. 2015, Politics and Society, 5(1), 22–31.

Віталій Юрченко

ДІЯЛЬНІСТЬ ШКІЛ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ У КІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ ЯК ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Проблематика питання, пов'язана зі становищем національних меншин, що проживали на наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття на території сучасної держави Україна стали предметом особливої уваги українських дослідників М. Левківського, Л. Березівської, Н. Дічек, Н. Дем'яненка, С. Золотухіної, О. Кравченко, Н. Коляди, В. Майбороди, О. Петренко, О. Сухомлинської, М. Ярмаченка та ін., одразу ж після розпаду СРСР та проголошення незалежності України.

Серед сучасних наукових досліджень, які стосуються проблеми шкільництва національних меншин першочергово слід відзначити монографію «Національні меншини України у ХХ столітті: політико-правовий аспект», а також праці таких науковців, як О. Буравського, О. Калакури, І. Міронова, І. Монолатія та ін.

Охарактеризовуючи освітній контекст Правобережної України наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття, на даній території проживали ряд національних меншин в кожній з яких була самобутня та особлива система освіти, найчисельнішими з яких були євреї, поляки, німці, чехи.

Варто зазначити, що високим рівнем етнічної самосвідомості виділялися євреї. Традиційним для цього народу було усвідомлення своєї національної ідентичності, прагнення зберегти свою культуру, традиції, звичаї, свій власний світ від впливу навколишнього середовища та зовнішніх чинників [2, с. 68].

Єврейські діти ходили до єврейських релігійних початкових шкіл – Хедер або Талмуд-Тор. Перші були платними, інші створювалися для навчання сиріт і дітей із бідних єврейських сімей. Вони фінансувалися коштом єврейських громад і на пожертвування заможних євреїв. Дітей навчали меламенти або книжники.

Початкові школи стали важливим елементом традиційної єврейської системи освіти та релігії. Їхня діяльність багато в чому пояснює високий рівень грамотності серед єврейської меншини. Так, після поляків в Україні євреї посідали друге місце за писемністю, що склали 41,7% від загальної